

PEDAGOGIK INNOVATSIYA– TA’LIM SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI

*Qambarova Barno
Abu Ali Ibn Sino nomidagi
Andijon jamoat salomatligi texnikumi o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Maqolada oliy ta’lim muassasi talabalarining innovatsion texnologiyalarni amaliy faoliyatda qo‘llay olish muammosi aks ettirilgan. Hozirgi kunda bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining ijtimoiy-pedagogik kompetentligini rivojlantirishda muammoli ta’lim texnologiyalaridan foydalanib darslarni tashkil etish masalalari aks ettirilgan.

Kalit so‘zlar: Muammoli ta’lim, ijtimoiy kompetensiya, muammoli vaziyat, o‘quv jarayoni, muammoli va interfaol, badiiy ifodaviy, jumboqli.

Аннотация: В статье отражена проблема использования студентами высших учебных заведений инновационных технологий в практической деятельности. В настоящее время отражены вопросы организации занятий с использованием проблемных образовательных технологий в развитии социально-педагогической компетентности будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: Проблемное образование, социальная компетентность, проблемная ситуация, образовательный процесс, проблемно-интерактивный, художественно-выразительный, загадочный.

Abstract: The article reflects the problem of students of higher education institutions using innovative technologies in practical activities. Currently, issues of organizing classes using problematic educational technologies in the development of social-edagogical competence of future primary school teachers are reflected.

Key words: Problem-based education, social competence, problem-based situation, educational process, problem-based and interactive, artistically expressive, enigmatic.

Innovatsiya so‘zi kundalik hayotimizga shunday kirib bordiki, bugun u hayotimizning dasturilamaliga aylandi. Aslida “innovatsiya” so‘zi inglizcha bo‘lib – «innovatsion» yangilik kiritish degan ma‘noni bildiradi, ya‘ni tizim ichki tuzilishini o‘zgartirish, deb ta‘riflanadi. Innovatsiya amaliyot va nazariyaning muhim qismi bo‘lib, ijtimoiy-madaniy ob‘ekt sifatlarini yaxshilashga yo‘naltirilgan ijtimoiy sub‘ektlarning harakat tizimidir. Innovatsiyalar dolzarb, muhim ahamiyatga ega bo‘lib, bir tizimda shakllangan yangicha yondashuvlardir. Ular tashabbuslar va yangiliklar asosida tug‘ilib, ta‘lim sifatini rivojlantirish uchun ham istiqbolli hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan olib qaraganda, ta‘lim tizimidagi innovatsiyalarni quyidagicha tasniflash mumkin:

- faoliyat yo‘nalishiga qarab (pedagogik jarayondagi, boshqaruvdagi);
- kiritilgan o‘zgarishlarning tavsifiga ko‘ra (lokal, modulli, tizimli);
- kelib chiqish manbaiga ko‘ra (shu jamoa uchun ichki yoki tashqaridan olingan).

Ko‘rinib turibdiki, innovatsiyalar bir necha muammo kesishgan paytda vujudga keladi va yangi masalalarni hal qiladi, pedagogik jarayonning uzluksiz yangilanib borishga olib keladi. «Yangiliklarni joriy qilish» tushunchasi bizningcha, yangilik, ham

ana shu yangilikni amaliyotga joriy etish jarayonidir. Yangilik — bu alohida olingan shaxs uchun yangi bo‘lgan g‘oyadir, bu g‘oya ob‘ektiv ravishda yangi yoki yangi emasligi ahamiyat kasb etmaydi, biz uni vaqt bo‘yicha — yangilik ochilgan payt yoki undan birinchi marta foydalanilgan paytda aniqlaymiz. Yangilikni joriy qilish predmet mazmuniga ko‘ra uchta asosiy guruhga bo‘linadi:

- 1) texnik- texnologik;
- 2) mahsuliy;
- 3) ijtimoiy.

Kuzatishlar va tahlillar shuni ko‘rsatmoqdaki, ta’lim tizimidagi har qanday yangilik innovatsiya bo‘la olmaydi. Shu sababli «novatsiya» va «innovatsiya» tushunchalari o‘rtasidagi asosiy farqlarni ko‘rsatib o‘tish zarur. Buning uchun islohot faoliyatining aniq shakli, mazmuni va ko‘lami asos bo‘lib xizmat qiladi. Agar faoliyat qisqa muddatli bo‘lsa va yaxlit tizim xususiyatiga ega bo‘lmasa, o‘z oldiga muayyan tizimdagi faqat ba’zi elementlarini o‘zgartirishni vazifa qilib qo‘ygan bo‘lsa, u holda biz novatsiya bilan muloqot qilayotgan bo‘lamiz. Agar faoliyat ma’lum konseptual yondashuv asosida amalga oshirilayotgan bo‘lsa va uning natijasi o‘sha tizim rivojlanishiga yoki uning prinsipial o‘zgarishiga olib kelsagina innovatsiya, deya olamiz.

Har ikkala tushuncha mezonlari quyidagicha: novatsiya amaldagi nazariya doirasida amalga oshiriladi, ko‘lam va vaqt bo‘yicha chegaralanadi, metodlar yangilanadi va natijasi avvalgi tizimni takomillashtiradi. Innovatsiya esa tizimli, yaxshi va davomli bo‘ladi, ma’lum amaliyotda yangi faoliyat tizimini loyihalaydi, amaliyot sub‘ektlari pozitsiyalarini to‘la yangilaydi. Bunda faoliyatning yangi yo‘nalishlari ochiladi, yangi texnologiyalar yaratiladi, faoliyatning yangi sifat natijalariga erishiladi, natijada amaliyotning o‘zi ham yangilanadi.

Innovatsiyaning amaliyotga kiritilishi innovatsion jarayonlarda amalga oshiriladi. Innovatsion jarayon deb — innovatsion o‘zgarishlarga tayyorgarlik ko‘rish va uni amalga oshirish jarayoniga aytiladi. Innovatsion jarayon — bu pedagogik yangiliklar, bu yangiliklarning pedagogik hamjamiyat tomonidan o‘zlashtirilishi va ulardan ilmiy asosda amaliyotda samarali foydalanishning o‘zgarib boruvchi yaxlitligidir. Ta’lim jarayonidagi innovatsion o‘zgarishlar, ta’lim tizimiga har qanday yangilikning kiritilishi bevosita o‘qituvchi faoliyatini yangilash va o‘zgartirish orqali amalga oshirilishi ham atroflicha o‘rganilgan. Ta’limda innovatsion faoliyat — bu uzluksiz ravishda yangiliklar asosida ishlash bo‘lib, u uzoq vaqt davomida shakllanadi va takomillashib boradi. Yuqoridagilarga asoslangan xolda pedagog innovatsion faoliyatni asosiy belgilarini quyidagilar deb xisoblashi mumkin:

- ✓ ijodiy faoliyat falsafasini egallashga intilish;
- ✓ pedagogik tadqiqot metodlarini egallash;
- ✓ mualliflik konsepsiyalarini yaratish qobiliyati;
- ✓ tajriba — sinov ishlarini rejalashtirish va amalga oshira olish;
- ✓ o‘zidan boshqa tadqiqotchi — pedagoglar tajribalarini qo‘llay olish;
- ✓ hamkasblar bilan hamkorlik;
- ✓ fikr almashish va metodik yordam ko‘rsata olishlik;
- ✓ ziddiyatlarning oldini olish va bartaraf etish;
- ✓ yangiliklarni izlab topish va ularni o‘z sharoitiga moslashtirib borish.

Innovatsion faoliyat davrida yangiliklar, innovatsiyalar, tom ma’noda ta’lim jarayoniga kirib keladi. Shu sababli ta’lim tizimidagi innovatsiyalarni pedagogik jarayonga kiritish 4 bosqichda amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Muammoli tahlil asosida aniqlash.
2. Mo’ljallanayotgan ta’lim tizimini loyihalash.
3. O’zgarishlar va yangiliklarni rejalashtirish.
4. O’zgarishlarni amalga oshirish.

Innovatsion faoliyatga tayyorlashdan maqsad — o’qituvchining yangilikka intiluvchanligini, mustaqil o’z ustida ishlash ko’nikmasi va malakasini shakllantirish, yangi pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlardan foydalanib, dars va darsdan tashqari mashg’ulotlarni o’tkazish malakasini takomillashtirishdan iborat.

Xulosa qilib aytganda, innovatsiyalar doimiy ravishda pedagogik faoliyatga yangiliklar olib kirish orqali ta’lim rivojiga hissa qo’shadi, pedagogik faoliyatga ijobiy ta’sir ko’rsatadi. O’qituvchining innovatsion faoliyati butun pedagogik jamoani harakatga keltiruvchi, olg’a boshlovchi, taraqqiy ettiruvchi kuch vazifasini bajaradi va ta’lim jarayonining sifatini kafolatlaydi. Shuning uchun ham innovatsiyani har bir o’qituvchi tushunib, o’zining pedagogik faoliyatiga olib kira olsa, ta’lim standartlarida ko’rsatilgan me’yoriy talablar amalga oshadi.

O’qituvchi innovatsiya faoliyatga tayyor bo’lib, darsga fanning eng so’nggi yangiliklarni olib kirsam, o’quvchiga qiziqarli va uni ehtiyojiga mos ravishda dars tashkillasgina, sifat va samaradorlikni kafolatlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Концепция ведущих ученых института педагогики и психологии ЯПТУ под ред. М.И. Рожкова. – Ярославль, 2006.
2. Musurmanova O. // Uzluksiz ta’lim tizimida o’qituvchilarni kasbiy-pedagogik kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari: Resp. ilmiy-amaliy anjumani materiallari. –Toshkent, Nizomiy nomidagi TDPU, 2013.
3. Муслимов Н., Усмонбоева М., Сайфуров Д., Тўраев А. Педагогик компетентлик ва креативлик асослари. Ўқув-методик қўлланма. –Тошкент: “Sano-standart”, 2019.
4. www.ziyonet.uz
5. <http://www.philosophy.ru/library/kamensky/metodol/method3.htm>